

ΜΕΓΑΛΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ

Η ΣΤΗΛΗ ΜΟΥ

Έγκρινω την «Ανάμνησι» και τη «Σκῆρο» του κ. Κς-Κς, τη «Στριγγή φωνή» του κ. Μ. Β. Κυριακάκη, το «Carmen» και το «Βασιλιά» του κ. Κς-Τς, και την «Κρυφήν αγάπη» του κ. Κ. Χειμαριού.

Δεν έχει τίποτε το ποιητικό ή έμμετρος ή δικολογία σου κ. Ν. Μαρκ., παρά μόνον το αυτοπαράτητο: ότι ενώ όταν την έγραφε, ήξευρες όπως ήπότε την καθαρεύουσα, όταν την αντίγραφε, την είχες ξεχάσει κι' αυτήν, και το συντακτικό της, και την γραμματική της! Έτσι διαβάζω τώρα εγώ: «έξασκησον» αντί «έξασκησον», «εὐχαρον» αντί «εὐχαριν»... Και πάλι όμως θα ήμουν διατεθειμένος να ξεηγήσω αλλοιούτικα την εναλλαγήν του ο με το ι μὰ σὺ δ' ἴδιος, εὐλογημένης, δὲν μ' ἀφήνεις, γράφοντας: «πράξεις καλὰς καὶ ἀγαθὰς εὐχαριστοῦν τὸ θεῖον», «ἰδικόν» ἀντὶ «εἰδικόν», «ἀκολονθῆ» ἀντὶ «ἀκολονθεῖ», «ἐκούσιοι» ἀντὶ «ἐκούσιοι» κτλ. Μήπως κακόγραφεν ὁ μακαρίτης;

Γιατί, κ. Δ. Μύτ., σὲ πειράζει, σὰ νάσουν νυκτοκλέπτης, τὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ; οἱ ἐρωτευμένοι συνήθως τὼχουν παρηγοριά τους. Γιὰ θυμήσου τοῦ ὑπερχαλούς στίχους τῆς ροδίτικης «Αλφειάδας τῆς αγάπης»... Τὰ χρόνια κι' ἂν τὴν γέρασαν, τὴν ἀφῆσαν ὠραία.

Σελήνη, φῶς ἀνέστερον, ὥστερ' ἐκείνην λάμπεις,
ἢ συνδιά μου διὰ παντός ἐστ' αἶμα ἢ καρὰ μου!

Ἐπειτα, γιὰ νὰ σ' ἐνοχλῇ τὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ, θὰ πῇ πῶς τὸ φεγγάρι ἐξακολουθεῖ καὶ νὰ ὑπάρχει καὶ νὰ φωτίζει. Πῶς λοιπὸν τότε σὺ δ' ἴδιος βεβαίως σὺν δὲ στίχο τῆς «Ῥόδης» σου, διὰ τὸ φεγγάρι «ἔσβυσε μπρὸς σὶν ἥλιο τῆς γιὰ πάντα»; Ἡ γὰρ σου ἄρσεν ἡ ἰδέα κι' ὁ στίχος — ὁ Σαίξπηρ εἰς ἄλλωστε:

καὶ τὸ φεγγάρι ἐσβόραζε
κ' ἡ Ἰουλιέττα ἦλτος!

Τὶ περιλαμβάνει στίχος! Ναί, μὰ τὴν λαμπρόδα του τὴν ἐξελθούσα ἢ μεταγραφὴ, ἢ ἀσυνέπεια κι' ὁ στόμφορ. Ὁ τελευταῖος εἶναι ἀκόμα πῶς μεγαλύτερο καὶ πῶς ἀδιόρθωτο κακό. Γιὰ νὰ δῆς, συγκρίνε τὸ «Τραγουδάκι» τοῦ Μαλακάση:

Παίζει ἀπὸς τὸ φεγγάρι
Μέσα σὲ κληματαριά,
Ποῦνε νὰ τὸ πῆς, ἀλήθεια,
Σὲ ποτῆρι.

Κι' ὅχι τόσο γιὰ τὴν παιζὶ
Στὴν κληματαριά,
Ὅσο γιὰ τὸ φέγγει δίπλα
Σ' ἑνα παρθέρι...

Κατὰ πῶς τὸ σκελὶ πὺν ἀλυχταί σου δίνει τὴν εἰκόνα τῆς Καλωσύνης — ἀπαλῆς καὶ ντροπαλῆς παιδούλας — δὲν ἐννοῶ, κ. Α. Αὔρ. Τὸ σκελὶ, γενικῶς, νὰ εἶναι γεμάτο καλωσύνη-μά'ισια ἀλλὰ νὰ ἐκπροσωπῇ τὴν καλωσύνην τὴν ἴδια τὸ σκελὶ πὺν ἀλυχταί — ἀδύνατον! Ἀπὸ γιὰ τὸ «Τῶρα». Ὅσο γιὰ τὸ «Ἀγγινὸ τραγουδί» σου, δὲν τῶσσε ἢ διόρθωσι. — Θάρρε τὴν φαντασία σου καὶ δοῦνε τὸ στίχο σου: θέλει ἀκόμα, θέλει πολὺ...

Λὲν εἶν' κακό* τὸ εἰκονισμὸν σου «Σὲ κάποιον ἀνόντον», κ. Α. Παπ., οὔτε γενικώτερα ἢ ἐπιδόσι σου τέτοια πὺν νὰ σὲ ἀπελπίζῃ. Μὰ πάλι «ὅσα ἔρει οἱ νοικοκυρῆς, δὲν τὰ ἔρει ὁ κόσμος ὅλος»...

Κοιτότατο κ. Α. Δρακ. τὸ περιστατικὸν τῆς κερα-Λένης τῆς Ραβιόλενας — ἑνας λόγος περισσότερος νὰ μὴν περῶν παρὰ μόνον μ' ἐξαιρετικὴν τεχνικὴν ἐπεξεργασία. Ἀλλ' οἱ «Φιλοδοξίες» σου δὲν φθάνουν ὡς ἐκεῖ.

Μα κ. Ε. Β. Ἐλευθ., τὸ πάθημά σου ἐν πρώτοις οὐκ ἐστὶ πρὸς θάνατον — ἔπειτα γιὰ τὴν παραπονοῖαν; Ἐξημερώνεις τοῦ ὅτι ἦταν μετάφρασις; Ὁχι. Οὐτ' ἐγὼ εἶπα τίποτις πράγμα, ἀπὸ καὶ δὲν τὸ ἐφάνισθαι. Ἐκείνο σου ἰπέθεσα ἐγὼ, ἢ

ταν οὐ σου τὸ διηγήθηκαν, σὰν παραμῦθι νὰ ποῦμε, καὶ σὺ τῶρα φέρε, θαρρῶντάς το πρωτότυπο! Σοῦ ἔγραφα λοιπὸν, διὰ πρωτότυπο δὲν ἦταν, κι' ἂν τὸ νόμιζες ἤσουν γελασμένος. Ἀπ' τὸ γράμμα σου ἔμαθα πῶς οὔτε κἀν τὸ νόμιζες, ἀπὸ ὅ ἴδιος τὸ μετέφρασε — καὶ ὁμολογῶ: πολὺ ἐντυπωσθῆναι — ἀπ' τὴν «Histoires de conversation». Δὲν τις ξέρω αὐτὲς τὴς historiettes, μ' ἂν ὅλες τους εἶναι σὰν τοὺς «Τρεῖς κλέφτες», καμμιὰ τους δὲν εἶνε πρωτότυπη καὶ φυλάξου! Πρωτότυπη εἶνε «Ἡ ἀγάπη πὺν σκοτῶνει», μὰ τί νὰ τὴν κάμης τὴν ἔρημ ὅπου οὔτε ν' ἀντικρύσῃ τοὺς «Τρεῖς κλέφτες» σὶν ἐκτέλεσι. Στείλε μου λοιπὸν τίποτε ἄλλο, κατὰ προτίμησιν μετάφρασμα — νὰ εἶδες τῆς Μπουκλέτας;

Μουσικὸ καὶ τρυφερό τὸ «Κρυφομῆλμα» σου, κ. Φ. Ροδ., θὰ τὸ ἐνέκριναι ἂν δὲν εἶχ' ἐκεῖνο τὸ «ἔφθασε! ἔφθασε!», πὺν χτυπᾷ ἄσχημα καὶ θυμίζει — ἀδιάφορον τί. Γιὰ νὰ «σοκάρῃ», σημαίνει ὅτι δὲν στέκει, δηλαδὴ ὅτι ἡ ποιητικὴ σου φλόγα δὲν μπόρεσε νὰ τὸ κάμῃ ἑνα σῶμα...

Τὸ τραγουδάκι σου, κ. Τ. Φίν., δὲν εἶνε κι' ἀποθαυρντικὸ ὡς «πρώτη ἀπόπειρα».

Σ' ἀρῶσι, [λές], τ' ἀδύνατον
καὶ μετωμένο σάχν
στοῦ πλίου τὰ φιλιά,
γιατὶ χροσὰ καὶ ζέλεκα
κ' ἡ λατρεψὶ [σου] τάχει
τὰ μυρωμένα τῆς μαλλιάς.

Σ' ἀρῶσι τὸ περφόρετο, [λές],
πὺν σπαρταρὰ σὰ σάλα
ἔτοιμο νὰ χυθῇ,
γιατὶ καὶ χελία καὶ κορμὶ
καὶ μάγουλα καὶ τ' ἄλλα
τέτοια ὁρῶσι ἔχουν θεϊκὰ.

Κτλ. Προχώρει, λοιπὸν, στὸ παρασύνθημα καὶ βλέπουμε...

Στοὺς κ. κ. Α. Ἀλεξ., Α. Ἀντ., Μ. Βην., Φ. Ζησ., Σ. Ἰδα, Χ. Κάν., Ν. Καπ., Ζ. Κουφ., Α. Λιακ., Κ. Μαντζ., Α. Μουρ., Χ. Ὀλυμ. κι' ἄλλους δ' ἀπαντήσω στὸ ἐρχόμενο.

Ο ΔΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠΟ ΠΑΝΤΟΥ

Ο ΜΗΝ ΤΟΥ ΜΕΛΙΤΟΣ

Ἐπὶ τέλους μόνος! Τὸν περῶν, τὸν ἀπολαμβάνω, τὸν γλεντῶ καὶ δὲν κρατιέμαι ἀπ' τὸν πειρασμόν νὰ τοῦ ἀφιερῶσω δύο λόγια. Ἀς μὴν ἐξαγριωθῶν οἱ ἠθικολόγοι καὶ οἱ ἀρμόδιοι τῆς ἠθικῆς φρουροί, ἢ ἀστυνομία καὶ ἡ λογοκρισία.

Τὰ καμμένα τὰ μελίμνα τὰ δικὰ μου, ἔχουν τόση σχέση μετὰ τὰ ἄλλα τὰ συνηθισμένα, ὅσο ἑνας ποιητῆς καὶ ἑνας φτωχὸς μπορεῖ μετὰ τὸν τυχόντα κοιλαρᾶν καὶ καλοφαγωμένο ἀστὸν. Εἶνε τόσον ἀθῶος καὶ γλυκὲς οἱ στιγμὲς τῆς μοναξιάς πὺν ὅλοι οἱ ἠθικολόγοι δὲν θὰ μποροῦσαν νὰ περᾶσουν οὔτε μιά στιγμὴ ἀπ' αὐτὲς μᾶς τέτοιαις ζωῆς.

Ἀς δοκιμάσουν νὰ μὴ πλησιάσουν γιὰ μιά βδομάδα ἀνθρώπο. Ἀς μείνουν μόνον, κατάνοιμοι μετὰ τὸν ἑαυτὸν τους, μετὰ τὸ ἐγὼ τους, μετὰ τὴ γύμνια τους,

κι' ἂς ἀντικρύσουν καλὰ καλὰ τὸν μέσον κόσμον τους καὶ τότε τὰ λέμε. Θὰ φωνάξουν ἀμέσως σίγουρα τὸ Θεὸ ὅπως ὁ Μπωντελαίρ γιὰ νὰ μὴ σιχαθῶν τὸν ἑαυτὸν τους, τὴν καρδιά τους καὶ τὴν ψυχὴν τους.

Νὰ περᾶσῃς μιά μύχτα ὁλόκληρη μέσα σὲ νεκροταφεῖο, πολλοὶ τὸ θεωροῦν ἡρώισμό. Δὲν εἶνε τίποτε λοιπὸν. Πέρασε ἂν τολμᾷς μόνος νύχτες ὁλόκαιρες κυττάζοντας καὶ μετροῦντας τ' ἀστέρια καὶ ρωτῶντας τὸν ἑαυτὸν σου τί ἔανε πέρα καὶ πὺν πέρα κι' ἀκόμη πέρα, κι' ἂν δὲ σὲ πιάσῃ πανικός τότε εἶσαι ἡρώας πραγματικὸς καὶ μπορεῖ νὰ φτάσῃς καὶ τὸ Θεό!

Πόσα χιλιόμετρα μακρὰ ἀπ' τὴν Ἀθήνα βρίσκομαι σήμερον, καὶ πόσο θὰ εἶμαι αἰῶλο; Ἐξάσασ τὸ πῶς καὶ πότε ἦρθαι; Μοῦ ἀρκεῖ ὅτι δὲ βλέπω καὶ δὲ μυρίζομαι Ἀθήνα, δὲν ἀκούω αὐτοκίνητον, δὲν διαβάζω, δὲν γράφω, δὲν κάνω τίποτε περιττὸ καὶ ἔρχονται στιγμὲς πὺν ἀκούω μονάχα μερικὸν χτύπον καρδιάς ἀτακτοῦ καὶ βιαστικοῦ. Δέκα φαιμίλιες χωρικῶν σκορπισμένες σὲ καλὺβες, οὔτε τσοπάνηδες δὲν εἶνε ἐδῶ οὔτε κουνουνίσματα καὶ τροκάνια, οὔτε μπαμπίνες καὶ βελάσματα κι' ὅλες οἱ ἀηδίες πὺν χρησιμεύουν νὰ γεμίζουν τὴν ἀνοστές σελίδες ἀνοήσιον βιβλίων. Ἐχω ἑνα σύντροφο λογικὸ πὺν δὲ μιλεῖ παρὰ μετὰ τὰ γλυκὰ ὕγρα μάτια, καὶ μὴν λέει καμμιὰ φορὰ πράγματα τόσο ἀθῶα καὶ ὠραία, ὅπως ἐκεῖνα πὺν θὰ λέγαν συναμεταξύ τους οἱ πρώτοι πρώτοι ἄνθρωποι στὴ γῆ πρὶν γίνων κακοὶ σὰ θηρία.

Καὶ οἱ χωριάτες θὰ μοῦ πῆτε: Ἐχουν κι' αὐτοὶ γλώσσα καὶ πονηράδα, ξέρουν κι' ἀπὸ κανάκια καὶ ἀνακατέματα, τὴν ἀκονίζουν καὶ τρέχει, ἀλλὰ δὲ σπάει κόκκαλα ποτέ. Εἶνε πρωτόγονη, χοντροκομμένη, παιδιάστικη, πὺν σούρεται νὰ τους ἀγκαλιάσῃς καὶ νὰ τους πῆς. Λέτε μορῆ: Λέτε ἀτελείωτα:

Ἀπάνω σ' αὐτὸ θυμῆθκα ἑνα διηγηματάκι χαριτωμένο τοῦ Ἀνατόλ Φράνς. Ὁ Διάβολος ἦταν ἀρρωστός κι' οἱ γιατροὶ πὺν κι' αὐτὸς φαινόταν τοῖς ἔχει ἀνάγκη τοῦ διώρισαν ἑνα μικρὸ πασίτισσο ἀπὸ ἀνθρώπινες γλώσσες. Ὅλοι οἱ μικροὶ Βεελζεβούλ γύριζαν κι' ἔκοβαν ἡμερόνυχτα γλώσσες καὶ γλωσσίσσας ἀπὸ γριουλες, ἀπὸ δικηγόρους, παππάδες, πορτιέρηδες, μπαρμπέρηδες, ἀνθρώπους τοῦ λαοῦ λογῆς-λογῆς. Ὅταν ὁ Διάβολος τὸ δοκίμασε τὸν ἐπιασε ἀηδία καὶ σιχαμάρα. Σηκώθηκε ἀπ' τὸ κρεβάτι ἔδωκε ὅλους τοὺς μικροὺς διαβόλους καὶ δείχνοντας μέσα στὴ μεγάλη πόλιν τὴν ἀριστοκρατικὴν συνοικίαν πὺν τὰ παλάτια καὶ τὰ μεγάλα λαμπροκοπούσαν γεμάτα ἀπὸ κόσμον τῶν σαλονιῶν.

«Θέλω ἀπὸ καὶ μέσα γλώσσες» τοὺς εἶπε. Καὶ τὰ μικρὰ διαβόλεια πετώντας, κατέβηκαν κι' ἄρχισαν μετὰ χρυσὰ φαλίδια ἀόρατα, καὶ χωρὶς κανεὶς νὰ τὰ νοιώσῃ, νὰ κόβουν γλώσσες ὡς τὸ πρῶν.

Ὅταν ὁ μάγιστρος τοῦ παρουσίασε τοῦ διαβόλου τὸ δεύτερον αὐτὸ πασιτισσάκι εἶχε τὴν εὐτυχία νὰ ἴδῃ τὸν ἀφ' ἑ τὸν ἔκαρδισμένο στὰ γέλια νὰ τὸν εὐλογῇ, λέγοντας ὅτι ποτέ του δὲν ἔφαγε πῶς νόστιμο φαγὶ. Κι' ἀπὸ τότε συνήθισε, καὶ ὅλο τέτοια τρώγει.

Τὶ φαγὶ νὰ δοκιμάσω λοιπὸν μετὰ τριάντα γλώσσες χωριάτικες. Δέκα πέρρες κοπανίζω δυὸ ἀνθρώπους. Τὸν παπὰ ἐβδόμηντάρη καὶ τὴν παπαδιά τρισταπέντε καὶ κατὶ. Ἀυτὴν βρέθηκε σὲ μὴν θεοὶ πὺν μετὰ τὴν γνώμη τους καὶ μετὰ τὸ χρόνιον τοῦ παπὰ δὲν ἐπρεπε νὰ βρεθῇ.

Καὶ ἡ γλώσσα ἀλφειάζει καὶ ἀπορροῦν καὶ παιδεύονται νὰ βροῦν τὸ θαῦμα καὶ γίνεται μ' αὐτὸν τὸν τρόπο ἑνα πασιτισσο πὺν ὅχι ὁ Διάβολος, ἀλλ' οὔτε κι' αὐτὸς ὁ παπὰς δὲν μπορεῖ νὰ τὸ χωρὶς νύχ.

ΛΑΥΡΑΣ



ΡΟΣΣΕΤΤΙ — Τὸ ὄνειρο τοῦ Δάντη (1870)

[Μουσείον Walker, Λίδερπουλ]

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ

ΚΟΣΜΗΤΕΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΑΡΧΙΤΟΥ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ

ΔΩΡΕΑ Καρ. Χατζή

ΗΜΕΡΟΜ. 29.9.78

ΑΡΙΘ. 23585

ΣΚΥΡΟΣ

παρὰ τὴ σκέπῃ μου στὰ περσινὰ ὡς πρὶν
στὰ, ποὺ κοροῖστανε γι' μὲν κάποιο μῦθο,
αὖ νησάζει, θύπναι γλυκεία, μπροστὰ ποὺ νὰ περῶ
θωρῶ-θᾶναι, Σκύρο.

καὶ νὰ· παῖδι στὴν Αναρῶνα μὲ κάποιο πλοῖο γι' ἄνα
πίστευα τοῦ πατέρα μου τὴ συντροφιά μὲ τᾶνα
ἔβγα ἴσως πρὶν ποὺ στενάει καὶ «νὰ ἐρῶ μοιδαίσι, νὰ
ἐμψύχιστ' ἀποσπώντας, γὰρ ἀνεβάζω» ἀπάντως.

ποὺ μακριὰ ἀντιμέτωπος τ' ὄρατο χωρὶς, τὸ μαγικό,
ἀπὸ γλάρους στὴν πλαγιά κοπὰν ἢ περισσότερο
πορὰ ἀπ' τὴν πόσιν τῆς ἀπ' τ' ὄφθι' αὖ χροπὰ
τὰ δύο μικρὰ μου χέρια...

II

καὶ καὶ χρόνια ἂν εἴν' νάρθη, Σκύρο, μιᾶς ἐν γυναι
στὰ χαμάσι ποὺ πάλι,
ἴσως κείνη, ποὺ μισροὶ καὶ τὸ σκεπτεῖ ἢ ἀπονοῖ,
καὶ ὄρατο ποὺ ποτὲ ἴδ' ἔτσι νοῦ ποὺ τὴν ἀγάλλει

καὶ ὅταν ἀπ' ἀποσταλὰ γι' αὐτὴ τὴν κορὴν ἐνὸς ῥοινοῦ
τῆς Κύπρου εἴν' ἀντίκριξι.

καὶ πρὶν, ὅταν, ὅταν, ὅταν, ὅταν, ὅταν, ὅταν, ὅταν,
Μαῖστορο, τὴν πνοή γι' αἶνα εἴ' ἀποκρίνω.

III

πορὰ ποὺ ἀπὸ ῥηλο ἕνα πέρος καίει τὴν πλατεία
καὶ σὰς ἀντιφύει.

Κάτορο, ποὺ ποὺ παῖδι τὸ νοῦς καὶ μὲ ἀσχυροῦσθαι μακρὰ
περσινὰ ὅστερα τ' ἀγρίοις γοῖσι.

Σκύρος, Σκύρος, εἶσαι κατὰ ποὺ ἐδέθηκες πολὺ σφιντὰ
γὰρ ποὺ ἀντιπνέειν
γὰρ, γὰρ ὁ ἀγρὸς εἴν' ἐνὸς ποὺ εἰσέπει νῆματα ἀνοήτα
γὰρ καὶ κατὰρο ποὺ πλοῖο ποὺ προσέειν.

Κύπρ 1924

κς-κς

ἀπορία παλαιότερα λέγει, εἰς ἀτ' τοῦ «Κάτορο» τῆς Σκυ-
ροῦς ὁ Αἰγύς τοῦ γαῖο τοῦ ὁμοῦ καὶ ἀπ' τὴν Κρήτη
μαῖστορο γαῖο, μ' ἀπὸ καὶ ἔδωκε βούττα καὶ ἀντίκρισε.



Ο Ροσσέτι

Ἡ Ἀγγλική τέχνη μετὰ τὴν σειράν, παρ' ὀλίγον νὰ γράψω δυναστείαν, τῶν προσωπογράφων Χέγκαρθ, Καίνσπορ, Ρέυνολδς, Ρέμπουργκ καὶ τῶν τοπιογράφων Μπόνιγκτον, Κόνταμπλ καὶ Γαίρνερ, εἶδε μὴν νέαν ἀνθησίν τῆς τέχνης, ἵσως τὴν ὠραιότεραν καὶ τὴν μᾶλλον ἰδιότυπον καὶ ἀτομικὴν, κατὰ τὸν 19 αἰῶνα. Ἡ ἀνθισίς αὕτη εἶνε ἔργον τοῦ μεγάλου καλλιτέχνου καὶ αἰσθητικοῦ Ράσκιν, τοῦ ποιητικοῦ ἐκείνου μελετητοῦ τῆς φύσεως καὶ τῆς ψυχῆς. Ὁ ἐνθουσιασμός του διὰ τὸ ἀληθές καὶ τὸ φυσικόν, τὸ φυσικὸν χωρὶς τὴν παραμόρφωσιν τῆς ἀνθρωπίνης χειρὸς καὶ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὴν πρωτογενὴ καὶ ἀπλὴν ἐμπνευσιν, ὅλα αὐτὰ μὲ μίαν ἐκφράσιν μαλακὴν, εὐστροφον, ἐνθουσιώδη, χωρὶς στόμφον, ἐπηρέασαν τὴν νέαν γενεάν τῶν Ἀγγλῶν ζωγράφων τόσο, ὥστε νὰ σχηματισθῇ μία σχολὴ ζωγραφικῆς ἐντελῶς πνευματικῆς καὶ ἐσωτερικῆς.

Ἡ λατρεία τὴν ὁποίαν ἠσθάνετο ὁ Ράσκιν πρὸς τὴν αὐθόρμητον μεσαιωνικὴν τέχνην ἀπηλλαγμένην ἀπὸ τὰς ἐπιδείξεις καὶ τοὺς πλοῦτους τῆς τέχνης τῆς Ἀναγεννήσεως τοῦ 1400, ἐπηρέασε τὸν κύκλον τῶν Ἀγγλῶν ζωγράφων τοῦ περασμένου αἰῶνος. Ὁ τίτλος τῶν Προραφαηλικῶν, ποὺ προσέλαβον, εἶνε ἐνδεικτικὸς τῆς αἰσθητικῆς ἰδεολογίας των. Ἦθελον, πάντοτε κατὰ τὰς ἰδέας τοῦ Ράσκιν, νὰ ὁδηγήσουν τὴν τέχνην εἰς ἓνα θερησκευτικὸν καὶ ἠθικὸν αἶσθημα.

Ὁ ὅμιλος τῶν Προραφαηλικῶν ἐδοκίμασε νὰ ἐξωτερικεύσῃ αὐτὰς τὰς ἰδέας χωρὶς νὰ ἀπομακρυνθῇ τῆς πραγματικότητος. Ἐὰν τὰς παρουσίασε πρῶτος ὁ Χόλμαν Χούντ μὲ τὸν περίφημον πίνακά του «Ἐγὼ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου» καὶ τὸν ἠκολούθησεν ὁ Μίλλαι, ὁ κυριώτερος ὅμως ἐκπρόσωπος τῆς τέχνης αὐτῆς εἶνε ὁ Ντάντε Γκαμπριέλ Ροσσέτι.

Ὁ Ντάντε Γκαμπριέλ Ροσσέτι ἐγεννήθη εἰς τὸ Λονδίνον τὸ 1828. Ὁ πατήρ του ἦτο ὁ Ἰταλὸς καρχιναρὸς Γαβριήλ Ροσσέτι, ἐξόριστος εἰς τὴν Ἀγγλίαν διὰ τὰς πατριωτικὰς του

ιδέας, ποιητὴς καὶ κριτικός. Συνεζευχθὲν εἰς τὸ Λονδίνον τὴν Λαβίνια Πολιδόρι, μίαν μορφωμένην γυναῖκα, κόρην τοῦ γραμματέως τοῦ ποιητοῦ Ἀλφιέρι καὶ ἀδελφὴν τοῦ γραμματέως τοῦ Βύρωνος.

Εἰς τὸ σπῆτι τοῦ Ἰταλοῦ ἐξορίστου μόνῃ παρηγορία καὶ ἐκπρόσωποι τῆς πατρίδος των ἦτο ὁ Δάντης.

Ὅλη ἡ οἰκογένεια Ροσσέτι τὴν ἀφιερωμένην εἰς τὰς τέχνας. Ἡ μεγαλύτερα κόρη, ἡ Μαρία, ἔγραψε σχόλια εἰς τὸν Δάντη, ὁ Γουίλιαμ ἔγραψε κριτικὰς διὰ τὴν τέχνην, ἡ μικροτέρα κόρη Χριστίνα ἀφήκεν ὠραίους στίχους, ὁ δὲ πλέον προικισμένος μὲ ταλέντο ἀδελφός, ὁ Ντάντε, ἔγινεν ὁ διάσημος ζωγράφος καὶ ποιητής, ὁ κυριώτερος ἀντιπρόσωπος τοῦ ὁμίλου τῶν Προραφαηλικῶν.

Τὰς σπουδὰς του διὰ τὴν ζωγραφικὴν ἤρριξεν εἰς ἡλικίαν δεκαῆς ἐτῶν, μὲ διακοπὰς καὶ ταλαντεύσεις πρὸς αὐτὴν ἢ ἐκείνην τὴν σχολὴν. Δύο ὅμως ἰδιότητές του, ἡ μυστικοπαθὴς ποιητικὴ διάθεσις, ἀπὸ τὸ ἀγγλικὸν αἷμα ποὺ ἔτρεχε εἰς τὰς φλέβας του καὶ ὁ πλοῦσιος χρωματισμός, ὁ ὀφειλόμενος εἰς τὴν ἰταλικὴν διάσην-κрасίαν του, ἐγέννησαν τὸ κράμα αὐτοῦ τῆς παθητικῆς εὐαισθησίας ἢ ὁποία διακρίνει τὸ ἔργον τοῦ Ντάντε Γκαμπριέλ Ροσσέτι, ζωγραφικὸν ἢ ποιητικόν.

Ἀμα ἐνεφανίσθη εἰς τὴν καλλιτεχνικὴν ζωὴν ἕκαμεν ἐντύπωσιν διὰ τὴν προσπάθειάν του νὰ ἐκφράσῃ διὰ τῶν γραμμῶν καὶ τῶν χρωμάτων τὰ ποιητικὰ ὄνειρα ποὺ ἀνεμόχλευαν τὴν ψυχὴν του, θεμελιωμένην μὲ τὰ ποιήματα τοῦ Δάντη καὶ ἰδίως τὴν «Βίτα νουόβα», τὴν «Νέαν ζωὴν». Εἰς τὰ ποιήματά του—γνωστὰ μέχρι τινὸς μόνον μεταξὺ τῶν φίλων του, μόλις δὲ περὶ τὰ τέλη τοῦ βίου του γνωσθέντα εἰς εὐρύτερον κύκλον—φαίνεται ἡ αὐτὴ προσπάθεια καὶ τάσις. Ἀπὸ τὰ πρῶτα ἔργα του εἶνε ὁ Εὐαγγελισμὸς. Ἡ κριτικὴ δὲν τὸν ἐδέχθη τόσο καλὰ, ἀλλ' ὁ Ράσκιν τὸν ὑπερήρξατο μὲ τόσῃ δυνάμει καὶ θεόρμητον ὥστε ἐπεβλήθη καὶ μόνον θριάμβους καὶ θαυμασμὸν ἐγγνώρισεν.

Τὰ ἔργα ἐκείνης τῆς ἐποχῆς τὰ διακρίνει μία καθαρότης γραμμῆς καὶ μία ψυχικὴ ἐκφράσις, λεπτὴ καὶ παθητικὴ. Τότε συνήντησε μίαν γυναῖκα ἰδεώδους κάλλους τὴν Ἐλισάβετ Σίνταλ, τῆς ὁποίας τὸ ὑπέροχον καὶ σχεδὸν ὄνειρώδες πρόσωπον ἐκίνησε τὴν φαντασίαν τοῦ Ροσσέτι. Ἦτο ἡ ἐμπνευσίς του καὶ ἡ ζωὴ του, μετ' ὀλίγον δὲ ἐγίνε σύζυγός του καὶ τοῦ ἔδωκεν ἀντὶ τέκνων μίαν σειράν ὑπέροχων ἀριστουργημάτων.

Ὁ πλοῦτος τῶν χρωμάτων του, ἡ εὐγένεια τῆς γραμμῆς του, ἡ παθητικὴ καὶ συγκινοῦσα δόνησις τῆς ψυχῆς του εὐρίσκειν αἰῶνα πρότυπον, τὸν ἐξιδανικευμένον τύπον τῆς Ἐλισάβετ Ροσσέτι. Τὰ ἔργα του ἐκείνης τῆς ἐποχῆς, ἡ Μπαρτσελόνη, ἡ Σιβυλλὰ Παλμύρα, τὸ διανοητικὸν κάλλος, ἡ Βασίλισσα τῶν Καρδιῶν, τὸ ὄνειρον τοῦ Δάντη, ἡ Φραντσέσκα ντὰ Ριμινι καὶ ἄλλα ἔχουν πάντοτε τὴν αὐτὴν φυσιογνωμίαν μὲ διαφορετικὴν ψυχικὴν ἐκφράσιν καὶ μυστικοπάθειαν.

Τότε πολλοὶ ζωγράφοι ἐνθουσιασμένοι συνεσπειώθησαν περὶ τὸν Ροσσέτι καὶ ὁ ὅμιλος τῶν Προραφαηλικῶν εἶδεν ἡμέρας ἀκμῆς. Ἀκούοντ' ἀνόματα τοῦ Χόλμαν Χούντ, ἰδέας, ποιητῆς καὶ κρι-
τικός. Συνεζευχθὲν εἰς τὸ Λονδίνον τὴν Λαβίνια Πολιδόρι, μίαν μορφωμένην γυναῖκα, κόρην τοῦ γραμματέως τοῦ ποιητοῦ Ἀλφιέρι καὶ ἀδελφὴν τοῦ γραμματέως τοῦ Βύρωνος.
Εἰς τὸ σπῆτι τοῦ Ἰταλοῦ ἐξορίστου μόνῃ παρηγορία καὶ ἐκπρόσωποι τῆς πατρίδος των ἦτο ὁ Δάντης.
Ὅλη ἡ οἰκογένεια Ροσσέτι τὴν ἀφιερωμένην εἰς τὰς τέχνας. Ἡ μεγαλύτερα κόρη, ἡ Μαρία, ἔγραψε σχόλια εἰς τὸν Δάντη, ὁ Γουίλιαμ ἔγραψε κριτικὰς διὰ τὴν τέχνην, ἡ μικροτέρα κόρη Χριστίνα ἀφήκεν ὠραίους στίχους, ὁ δὲ πλέον προικισμένος μὲ ταλέντο ἀδελφός, ὁ Ντάντε, ἔγινεν ὁ διάσημος ζωγράφος καὶ ποιητής, ὁ κυριώτερος ἀντιπρόσωπος τοῦ ὁμίλου τῶν Προραφαηλικῶν.

Τὰς σπουδὰς του διὰ τὴν ζωγραφικὴν ἤρριξεν εἰς ἡλικίαν δεκαῆς ἐτῶν, μὲ διακοπὰς καὶ ταλαντεύσεις πρὸς αὐτὴν ἢ ἐκείνην τὴν σχολὴν. Δύο ὅμως ἰδιότητές του, ἡ μυστικοπαθὴς ποιητικὴ διάθεσις, ἀπὸ τὸ ἀγγλικὸν αἷμα ποὺ ἔτρεχε εἰς τὰς φλέβας του καὶ ὁ πλοῦσιος χρωματισμός, ὁ ὀφειλόμενος εἰς τὴν ἰταλικὴν διάσην-κрасίαν του, ἐγέννησαν τὸ κράμα αὐτοῦ τῆς παθητικῆς εὐαισθησίας ἢ ὁποία διακρίνει τὸ ἔργον τοῦ Ντάντε Γκαμπριέλ Ροσσέτι, ζωγραφικὸν ἢ ποιητικόν.



Ἡ λαίδη Λίλιθ (1864-68)

[Συλλογὴ τοῦ Moss, Λίβερπουλ]

τοῦ Μπαῖρν Τζῶνς, τοῦ Τζῶν Μίλλαι καὶ τοῦ Γουότς διὰ νὰ σημειώσῃ κανεὶς τὸ ἀπόγειον τῆς σχολῆς τῶν Προραφαηλικῶν.

Ἡ ζωὴ τοῦ Ροσσέτι ἦτο τότε χαρούμενη ἔξη ἢ ἅλ' Βενετσιάνα, εἰς ἓνα παράδοξον κράμα ἡδονισμοῦ καὶ ἀγνόητος, κατὰ τὸ κανὼν ἀλλὰ συνάμα ὠραῖον καὶ κυμαινόμενον...

Τότε συνέβη ὁ θάνατος τῆς ἀγαπῆτης του γυναικὸς, τῆς ἰδεωδῶς ὠραίας, ἡ ὁποία ἐπειδὴ ἠγάπηθη ὑπὸ τῶν θεῶν, ἀπέθανε νέα, εἰς ὅλην τὴν λάμψιν τῆς ὠραιότητός της. Ἐπῆρε κατὰ λάθος μεγαλειότεραν δόσιν λαυδάνου, διὰ νὰ κατευνάσῃ παροδικὸν πόνον, καὶ ὁ θάνατος ἐπῆλθε φέρων μαζί μὲ τὸ πένθος καὶ τὴν κατάρρευσιν τῶν πάντων περὶ τοῦ Ροσσέτι.

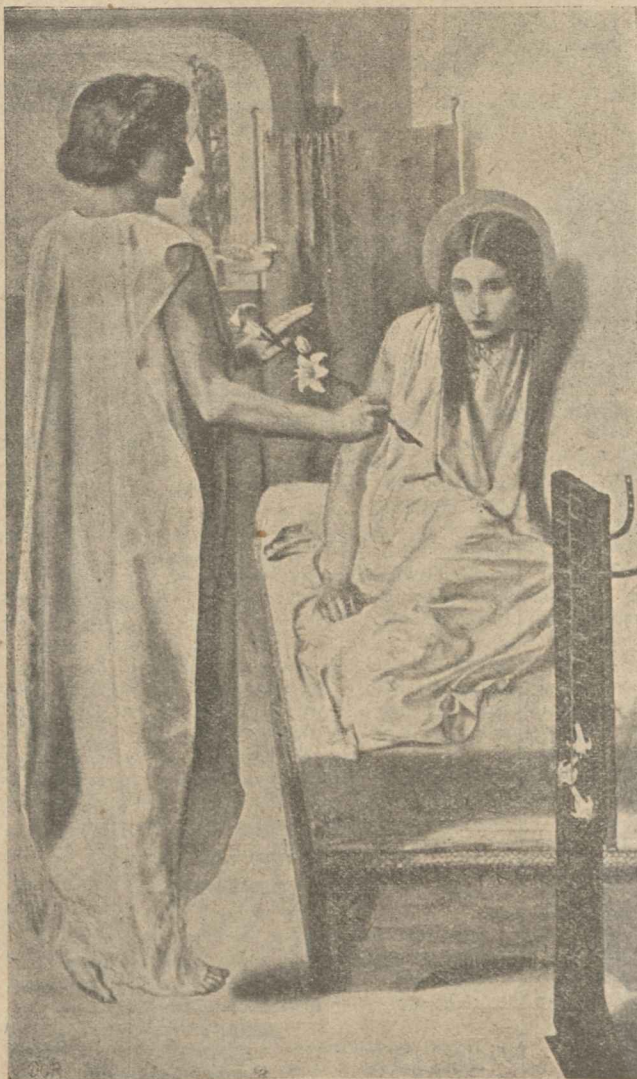
Αὐτὸ συνέβη τὸ 1869. Ὁ Ντάντε Γκαμπριέλ Ροσσέτι ἔθαψε μὲ τὰ χέρια του τὸ λατρετὸν ὠραῖον πλάσμα καὶ μέσα εἰς τὸ φέρετρόν της ἔκρυψεν ὅλα του τὰ ποιήματα, ἀδημοσίευστα ἀκόμη καὶ γνωστὰ μόνον εἰς τὸν κύκλον τῶν φίλων του.

Κατόπιν μία νευρική παραγωγικότης τὸν ἔκαμεν εὐπαθεῖ εἰς τὴν ἐναντίον του πολεμικῇ. Μία ἀσημάντος κριτικὴ τὸν ἐξηρέθισε τόσο ὥστε αὐπνία συνέχισε τὸν ἐβρασάνισεν. Ἡ χρεὶς τῆς χλωρῆς τοῦ ἐπέεραξε τὰ μάτια, ἀρχίσεν νὰ φοβῆται μὴ τυφλωθῇ—ἐγίνε νευρικός, νευρικός μέχρι μανίας. Εἰς τὰ φωτεινὰ διαλείμματα εἰργάζετο, ἐτελείωσε τὸ ἀριστοῦργημά του, τὸ ὄνειρον τοῦ Δάντη, καὶ εἰς μίαν στιγμὴν ἀδυναμίας, ἐξέθαψε τὴν γυναῖκά του, ἐπῆρε τὰ ποιήματά του ἀπὸ τὸ φέρετρόν της καὶ τὰ ἐδημοσίευσεν. Ἡ φήμη τοῦ νέου ποιητοῦ Ροσσέτι ἐξισώθη πρὸς τὴν φήμην τοῦ ζωγράφου Ροσσέτι. Ἐγραψε καὶ ἄλλα ποιήματα κατὰ τὰς στιγμὰς τῆς διανοητικῆς του διαστροφῆς καὶ τέλος τὸ 1882 ἀπέθανε, μετὰ δέκα ἐτῶν φρικτῆς βασάνου, σωματικῆς καὶ ἠθικῆς.

Καθαρὸς καὶ εὐκρινὴς ἰδεαλιστής, εἰς ἀκρον ἀνήσυχος καὶ κάποτε ὄνισος, φαίνεται πολὺ ποιητὴς εἰς τὰ ζωγραφικὰ του ἔργα καὶ πολὺ ζωγράφος εἰς τὰς ποιήσεις του. Τὰ θέματά του πάντοτε εἶνε ὁ ἔρως—παράδοξον κράμα ἐξιδανικεύσεως καὶ σαρκικοῦ ἡδονισμοῦ ὁ ἔρως μὲ ὅλας τὰς πικρίας καὶ τὰς ἐλπίδας, μὲ ὅλας τὰς ἡδονὰς καὶ τὰς ἀγωνίας.

Ἠγάπησε τὴν ἀλληγορικὴν ποιήσιν τῆς μεσαιωνικῆς Ἰταλίας καὶ τὸν λεπτὸν λυρισμὸν τῆς ἀγγλικῆς ψυχῆς καὶ ἐσυμπύκνωσε τὰ πλέον μυστικὰ αἰσθημάτων του εἰς σύμβολα πρωτότυπα μυστηριώδους καὶ λεπτῆς ὠραιότητος.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ



Ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου (1850)

(Ἐθν. Πινακοθήκη τοῦ Λονδίνου)